СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXVII. Ч. 97. Джерзи Сіти, Н. Дж., четвер, 25. квітня, 1929. VOL. XXXVII. No. 97. Jersey City, N. J., Thursday, April 25, 1929. THREE CENTS.

УКРАЇНСЬКА ВЕЛИКОДНА СЛУЖБА БОЖА БУДЕ ПЕРЕДАНА ПО РАДІЮ

САСКАТУН, Саскачеван, Канада, 24. квітня. — о. М. Оленчук переслав до „Свободи" телеграму слідуючого змісту:

Просимо оголосити у вашім цінним органі, що великодна відправа в українській греко-кат. церкві в Саскатуні буде передана по радію в неділю, 5 мая, від 8 до 10 години рано, центральний час, через стацію: C J H S.

ВАШІНГТОН УРАДУВАНИЙ.

Є НАДІЯ НА ДІЙСНЕ ОБМЕЖЕННЯ ЗБРОЄННЯ НА МОРЮ

ВАШІНГТОН, 24. квітня. — З ріжних європейських країв доходять до уряду відомости про те, що всюди ставляться з найбільшою прихильністю до пропозицій, які предложив американський представник Гібсон у Женеві на нарадах Підготовчої комісії для роззброєння. Особливо важне те, що Англія згодилася в принціпі на редукцію фльоти, приймаючи в засаді обмеження її розбудови.

ЦЕРКВА ПЕРЕЙШЛА ДО РУК НАРОДА.

ЕП. БОГАЧЕВСЬКИЙ МАЄ ЗАПЛАТИТИ КОШТИ АПЕЛЯЦІЇ.

АЛЛЕНТАВН, 24. квітня. — Пенсилвенійський Супрім Корт як апеляційна інстанція признав остаточно українській тутешній громаді право власности щодо української греко-кат. церкви Преч. Діви Марії. Тростіси будуть могли тепер розпоряджатися церковним маєтком без порозуміння з еп. Богачевським.

Суддя Айобст підніс, що вимога епископа, що це він, як у даним випадку, має дати свою згоду, чи має бути церква відреставрована, колідує з законами краю. Такі постанови, хоч би вони були в чартері, які є суперечні з законами краю, не мають ніякої сили. Фактична контроля церковного маєтку не може бути віддана в руки епископа на підставі спеціяльних умов, бо ті умови колідують з законом з 26 квітня 1855 року.

ТАМАНІ ГОЛ МАЄ НОВОГО ЛІДЕРА.

НЮ ЙОРК, 24. квітня. — Говернор Смит тратить силу. Головою демократичної верховної організації вибрано людину, яка виразно отверто не виступала проти нього, але не належала до його прихильників. Супроти того лідерство демократичної партії переходить тепер до інших рук. Вокер і Корі будуть рішаючими чинниками.

Новий президент Тамані Гол походить з Ірляндії. До Злучених Держав прибув малою дитиною й довгі літа гонив зі своїм батьком худобу до різні. Вибивався своїми силами і здібностями. Був відомий з того, що боровся завзято десятками літ з найбільшими політичними босами, а боровся завжди за принціпи.

МАЮТЬ АМЕРИКАНСЬКИЙ БУДЖЕТ.

САНТО ДОМІНГО, 24. квітня. — Чардз Дос опустив домініканську републику, добившись признання з боку правительства й опозиції. Република буде мати тепер не тільки американську валюту та американський спосіб ведення касових книг, але матиме ще й на американський лад зладжений буджет, який буде давати надвишку в сумі $4,127,000.

БУДУТЬ „БОМБАРДУВАТИ" НЮ ЙОРК.

ВАШІНГТОН, 24. квітня. — Дня 21. мая відбудеться нічний напад на Ню Йорк. Надлетять літаки аж з Дейтон, в стейті Огайо, й будуть „бомбардувати" місто. По дорозі „збомбардують" ще й инші міста. Літаки відбудуть дорогу довгу 1,544 миль. По „бомбардованню" відлетять до того місця, звідки вилетіли. По дорозі наберуть газоліни у воздусі, не злітаючи на землю. Це буде перша проба переливання газоліни підчас військових вправ.

ЧОТИРИ ВИПАДКИ СМЕРТИ НА КОРАБЛІ.

МОНТРЕАЛ, 24. квітня. — Корабельна Компанія „Кенедіен Песифик" подає, що на її кораблі „Дочес ов Атол" померло 4 особи, а не 10, як це писано по газетах. Корабель той відбував чотиромісячну подорож довкола світа й підчас тої подорожі померло чотири особи на соняшний удар. Так подає компанія.

В ПАМЯТЬ ШЕКСПІРА.

НЮ ЙОРК, 24. квітня. — Памятник Шекспіра засипано квітами з приводу свята 365-літних уродин поета. Великого поета вшанувало в Сентрал Парку багато представників наукового й театрального світа, з яких многі виголосили промови до зібраної численно публики. Майор Путнем подав, що вже зібрано $850,000 на будову Шекспірового театру, який має бути побудований в місцевости Стретфорд в Англії.

Бесідники підносили, що публика домагається серіозних штук, а найкращим доказом того є те, що на Бродвею йде вже довгий час штука, яка не має нічого спільного з сексуальним питанням, а в якій навіть не виступає ні одна жінка. А штуку грають день в день при виповнаній салі.

ЧЕРВОНИЙ ХРЕСТ У СІЯМІ.

ВАШІНГТОН, 24. квітня. — Генеральний секретар Червоного Хреста подає, що на сході найкраще зорганізований Червоний Хрест у сіямськім королівстві. Королівська родина веде провід у тій роботі.

СТРАСТНІ ОБРАЗИ.

НЮ ЙОРК, 24. квітня. — Дистриктовий прокуратор Бентон заявив, що коли німецька трупа захоче давати в гіподромі виставу „Страстних Образів", поліція замкне театр. Він каже, що закон не дозволяє виставляти на сцені божества.

ГРОШІ ПАПСЬКОЇ ДЕРЖАВИ

Римська „Расеня Нумізматіка" повідомляє, що папа хоче ввести спеціяльну монету для папської держави. Карбуватимуть золоті, срібні та мідяні гроші. Двічі до року видаватимуть емісії. Гроші ці мають бути дорогим спомином для всіх католиків, які виберуться як прочане до Риму.

З ВОДОЮ ПЛИЛИ І ГРОШІ.

Від двох літ тягнеться у Варшаві слідство в справі зловживань в управі міських водопроводів. Як обвинувачені станутъ три урядові цієї управи: Лятавец, Роніш і Адель. Магістрат згласив свою претенсію на 250,000 зол. Більшість доказів у цьому процесі буде основана на книгах дирекції водопроводів.

СТРАШНІ ЗДОГАДИ...

Читачі одної лондонської газети жалувалися, що їм уже досить гувернантських романів і жадали модерної напружуючої лектури. Видавництво замовило в американського сензаційного письменника роман з 70-ти продовженнями. Видавець згодився заплатити окрім загального гонорару ще по 30 долярів за кождий у романі случай смерти. Усе йшло гарно. Видавець тішився, бо число читачів зростало. А нараз впала бомба. 17-те продовження кінчилося таким реченням: „Ще того самого дня виїхав корабель „Мамут" велиkанський корабель, якого ще світ не бачив. На палубі 3,820 гостей і більше ніж 260 чоловіків залоги"... Видавець пив, фантазував, пив, купався в холодній воді. По купелі відійшла до Америки депеша: „Чи корабель „Мамут" затопиться в слідуючім розділі? За гуртові смерти плачу лише 100 долярів пашвально".

ПОЧАЛАСЬ НОВА БОРОТЬБА ЗА УКРАЇНСЬКУ ШКОЛУ В РУМУНІЇ.

Як відомо, плебісцитова акція за запровадження української мови в школах скінчилася нічим. Помимо цього, що всі українські громади ухвалили в тяжкій боротьбі з румунськими посіпаками домагатися заведення української школи, міністер освіти знехтував ці ухвали, а заявив, що родичі дітей самі мусять домагатися заведення їхньої матірної мови в школах. І ось тепер розпочалась нова акція українських селян за рідну школу. Часописи подають називска громад, в яких всі повнолітні підписують прохання до міністерства освіти, жадаючи заведення української мови в школах.

ЗА УКРАЇНСЬКІ ВИВІСКИ.

Дня 15 листопада 1928 р. перенесла кооператива дім торг.-пром. „Доставa" у Львові свою філію в Тернополі з вул. Перля на ріг вул. Пілсудського і вул. Коперника. І, розуміється, виставила в тій новій крамниці з трох сторін вивіски в українській мові. Та зараз одержала анонім з погрозою, що коли „Достава" не дасть рідної польської вивіски, тонерпольська боївка повибиває їй виставові шиби. Цей анонім зложила „Достава" в тернопільській поліції, додаючи, що коли дійсно виб'ють шиби, то шкоду покрило би товариство, де „Достава" заасекурована. За якийсь час наказало староство устно начальникові складу „Достава" в Тернополі змінити українські вивіски на польські під ригором заарештування начальника і опечатання складу „Достава". Та на інтервенцію посла д-ра Барана у воєвідстві в Тернополі цей наказ відкликано тому, що ніякий закон не заборонює виставити вивіску в українській мові, тому наказ староства був незаконний. Цікаво, хто має стояти на сторожі законів, коли само староство поводиться з пим по своїм примхам?

КУЛЬТУРНЕ СВЯТО.

17-го березня 1-ий Український Державний Театр ім. Т. Г. Шевченка святкував 10-річчя своєї праці. Це той театр, що під проводом Л. Курбаса на початку революції робить революцію в театральному мистецтві. Це він подає вперше клясичний репертуар европейський на українській сцені, подає „Гайдамаки", видає театральну й мистецьку літературу.

Сам театр Шевченка обїздив мало не всю Україну: Київ, Харків, Маріуполь, Донбас і багато инших пунктів. Два роки працює він у Дніпропетровському.

На сьогодні всі вистави театру запродано ОРПС для організованого глядача. Театр має свою авдиторію, постійну й широку. Тепер уже глядач думає, якби його попасти до шевченківців.

Ювилейне свято вшанували відвідинами й витаннями представники НКО, всіх українських державних драматичних театрів, харківської державної опери, преси столичної і з багатьох міст, письменники й представники окремих літобєднань, вчені, мистці. Читання лише адрес та виголошення привитань по три хвилини тревало понад 2 години; решту численних привітів передано до видрукування в газеті. Понад 200 телеграм не прочитано.

Міська Рада ухвалила закріпити назавжди за шевченківцями театр Луначарського й перейменувати його на театр ім. Т. Г. Шевченка.

Цими урочистими зборами розпочався „Тиждень Української Культури".

ВИСТАВКА КАРТИН Т. Г. ШЕВЧЕНКА.

Громадський Шевченківський комітет влаштував виставку проєктів памятника Шевченкові й принагідно виставку художніх творів його.

Широкі маси дуже добре знають „Кобзаря", співця пригнобленого, покріпаченого селянства, але дуже й дуже мало знають Шевченка як маляря, а до тогож професора катедри мистецтва Київського університету (призначеного в році арешту). і зовсім майже невідомий Шевченко як академік Російської Академії Мистецтв.

А проте яку кольосальну продукцію дав Шевченко як маляр. Близько 300 картин нараховує самий музей ім. Тарновського, а всього за приблизними підрахунками виявлено до 600 праць, з яких багато в приватних руках. Не дивно, що Шевченка мало знають, як маляря, селянство й робітники.

ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ ШКІЛЬНОГО КОМІТЕТУ ЧЕРНОВЕЦЬКОГО ПОВІТУ.

Загальні збори шкільного комітету черновецького повіту, що були 20. березня, перейшли дуже бурливо через те, що українські делегати, головно самі селяне, дуже рішучо обстоювали права української мови на нарадах і за жадали заведення української викладової мови по початкових школах. Префект мусів успокоювати делегатів, обіцюючи поїхати зараз до Букарешту, щоб передати жадання делегатів. Українські делегати, ображені виступами директора школи в Ст. Жучці, Жемни, вийшли були з салі і повернулись аж після запевнення префекта, що Жемна не буде їх провокувати. Але при виборах провалились українська ліста штукою. Були 3 румунські й 1 українська ліста. Не було більшости й прийшло до тісніших виборів, при котрих уже не було кількох українських селян, що вийшли, гадаючи, що збори скінчилися, як між них пустили слух. Українські делегати внесли протест.

СМІЛИВИЙ ТВІР.

Вдова по Леніні Крупська видає житепис Леніна в 4-ох томах, над яким працювала пять літ. Твір жінки про свого мужа в тоні апотеози — смілива річ.

УКРАЇНСЬКИЙ МУЗЕЙ НАРОДОВІДАННЯ.

В Чернівцях існує український музей народовідання, який задуме в найближчому часі приступити до видання буковинських етнографічних матеріялів. Вже готується перший випуск. Музей видав відозву, в якій прохає надсилати фольклорні матеріяли на адресу музея, Чернівці, вул. Петровича, 4.

СКІЛЬКИ ВАРТА ІМПЕРАТОР ПІСЛЯ СМЕРТИ?

На це питання дасть відповідь лiцитація в Лондоні, на якій продаватимуть римську урну, що зберігає останки (попіл) римського імператора Севера. Урна є власністю князя Портленда. Ліцитація почнеться від суми 100,000 фунт. ст.. себто такої, за яку, хто зна, чи не можна би купити цілого живого короля, нпр. альбанського.

ВЕЛИКДЕНЬ У БЕСАРАБІЇ І НА БУКОВИНІ.

Буковинське населення поділилось у святкуванню Великодня на два табори. Більша частина населення, Українці, рішили святкувати Великдень 5. мая, а румунське населення — 31. березня. Міністерство освіти, яке спочатку стояло на становищі, що мусить бути переведена ухвала синоду про святкування Великодня в дни 31. березня, під натиском обурення населення дало наказ префектам не допустити з приводу свят до заколоту й полишити волю населенню в справі святкування свят. Тесаме відноситься й до Бесарабії.

НАУКОВИЙ ЗВЯЗОК УКР. АКАДЕМІЇ З ЗАКОРДОНОМ.

Останнього часу Етнографічна Комісія ВУАН звязалася з багатьма спорідненими установами Західньої Европи. Цими днями одержано листи від франкфуртського т-ва антропології, етнольогії та передісторії, естонського народознавчого музею, а також від державного дослідчого інституту народознавства в Ляйпцігу, що прохають висилати їм у заміну видання етнографічної комісії. Зокрема директор Ляйпцігського інституту, проф. О. Рехе, в своєму листі відзначає, що видання етнографічної комісії дуже цікавлять закордонних учених.

НОВИЙ УДАР ЦАРАНІСТИЧНОГО УРЯДУ ПО НАЦІОНАЛЬНИХ МЕНШОСТЯХ.

Румунське ліберальне правительство видало закон 1928 р. про середне шкільництво, на основі якого учителі середніх шкіл мусять ставитися поново до іспиту з румунської мови. Закон цей був вимірений проти учителів національних меншин. Та їх протести були без наслідків, як довго при владі були ліберали. Коли прийшли до влади цараністи, здавалося, що цей незаконний закон буде усунений. Та на днях міністер освіти Констанеску, цараніст, видав регулямін до переведення цього закону в життя, який ще перевищив лібералів.

Регулямін націонал-царанистичного міністра ставить замісць поновного іспиту з одного предмету, іспит з чотирох предметів, а саме румунської мови, румунської історії та горожанства. Притім цілковито не зважається на те, що професори вже зробили раз іспит з тих предметів. Щоби вислід іспиту був добрим, вимагається, щоб кожний, хто стає до нього, одержав поту що найменше 6. Регулямін цей дуже нетерпимістю до національних меншин, якої можуть позавидувати націоналцаранисти їх попередники — лібералі.

ЛЯХИ БОЯТЬСЯ ГОЛОСУ УКРАЇНСЬКО-АМЕРИКАНСЬКОЇ ІМІГРАЦІЇ

ЛЬВІВСЬКЕ СТАРОСТВО ЗАБОРОНИЛО РЕДАКТОРОВИ „СВОБОДИ", О. РЕВЮКОВИ, ДАТИ ВИКЛАД ПРО УКРАЇНСЬКУ ІМІГРАЦІЮ В АМЕРИЦІ.

ЛЬВІВ (Галичина. З краєвих газет). — Заповіджений на вівторок, дня 2-го квітня б. р., виклад редактора американської „Свободи", п. Омеляна Ревюка, про Українців в Америці не відбувся тому, що його заборонило староство. Як мотив староство подало те, що п. Ревюк не зголошений на поліцію після свого приїзду до Львова. Аргумент поліції незгідний з правдою, бо, як пізніше виявилося, п. Ревюк був зголошений, згідно з приписами, аж два рази.

ЗЇЗД КОМУНІСТИЧНОЇ ПАРТІЇ.

ЗЇЗД ВСЕРОСІЙСЬКОЇ КОМУНІСТИЧНОЇ ПАРТІЇ РОСПОЧАВ СВОЇ ЗАСІДАННЯ. СПОДІВАЮТЬСЯ СКРІПЛЕННЯ СТАЛІНА.

МОСКВА (СССР), 24. квітня. — На зїзд комуністичної партії прибуло 800 делегатів, але лише третина з них користується правом голосовання, хоч усі вони можуть брати участь в дебатах. Кремлівські вожди оголосили в „Праві" артикул, написаний Леніном ще в травні 1917 року, в якому він вимагав від партії провадження стопроцентової соціялістичної політики, опертої на робітничий пролетаріят та на бідне селянство.

Цим Сталін та його прихильники стараються підперти своє становище супроти „правих ухилів" у партії. Найбільшої критики сучасної сталінської політики сподіваються від представників Сибіру та України, які будуть протестувати проти безоглядної партійної боротьби „з куркулями".

На загал думають, що Сталін вийде скріпленим по зїзді партії, бо опозиція не посміє виступати проти нього. Можливо, що в Політбюро увійде нова трійка зі ставленників Сталіна: Молотова, Мікояна й Орджонекідзе, замісць Рикова, Томського та Бухаріна.

МОРСЬКЕ ОБЕЗЗБРОЄННЯ.

ВСІ ДЕРЖАВИ ЕВРОПИ ВИТАЮТЬ АМЕРИКАНСЬКИЙ ПЛЯН ОБМЕЖЕННЯ МОРСЬКОГО ЗБРОЄННЯ.

ЖЕНЕВА (Швайцарія), 24. квітня. — Предложення американського представника в комісії Ліги Націй по обеззброєнню, Гібсона, стрінули всі европейські держави з великим задоволенням. Англійська, французька, німецька, італійська преса та преса инших держав уважає, що предложення Америки про обмеження морського зброєння окремо по кождій категорії бойових кораблів є найліпшою базою для досягнення міжнародного порозуміння.

Особливо Англія та Німеччина, а також і Франція, сподіваються досягнення успіхів при дальших переговорах не лише щодо загального обмеження дальшого зброєння держав, але й до скорочення теперішніх збройних сил. Америка своєю порозицією цілковито вибила карти з рук большевиків, які хотіли козиряти своїм пляном загального обеззброєння в Лідзі Націй.

РЕПАРАЦІЙНІ ПЕРЕГОВОРИ.

ПАРИЖ (Франція), 24. квітня. — Після великого напруження в репараційних переговорах, що трохи не привело до остаточного розбиття їх, наступило деяке полекшення й можна сподіватися, що переговори будуть продовжуватися далі, поки нарешті не осягнеться порозуміння між Німеччиною та державами Антанти.

Тепер члени репараційної комісії від обох сторін знову переглядають пакт за пактом всі дотеперішні пропозиції, пороблені зі сторони Німеччини та держав Антанти.

ЗГИНУВ КОРАБЕЛЬ.

ПІДЧАС ЗАГИБЕЛІ ЯПОНСЬКОГО ПАРОПЛАВА ВТОПИЛОСЯ 112 ОСІБ.

ТОКІО (Японія), 24. квітня. — Японський пароплав „Тойо Куні Мару" загинув біля японського берега, наскочивши на підводний камінь. Пароплав так швидко пішов на дно моря, що ледви встиг післати один раз радіо-сиґнал, з проханням о ратунок.

По кількох годинах до місця катастрофи надійшли инші пароплави, які врятували 97 душ. Решта, 112 душ, загинула разом з пароплавом.

МІЛІОН ДОРОСЛИХ У ШКОЛАХ.

БЕРЛІН (Німеччина), 24. квітня. — Прибувший сюди турецький міністер справ закордонних говорить, що Туреччина тепер переводить зелику „мобілізацію проти неграмотности". Тому вона тепер уявляє собою одну величезну школу, в якій вчиться більш міліона самих дорослих. Наука проводиться вечером і в день.

УВІКОВІЧНЕННЯ ГЕРОЙСТВА.

БЕРЛІН (Німеччина), 24. квітня. — Підчас Світової Війни вславився своїм геройством німецький кружляк „Емден", що затопив англійський кружляк, один торпедовець та 18 антантських кораблів, поки не знищила його англійська ескадра.

Тепер німецьке правительство, в память геройства його команди, дозволило кожному бувшому на ньому офіцирови й матрозови додати до свого прізвища імя „Емден". Перший, хто це зробив, є бувший старший механік „Емдена" й тепер він прозивається Фридрих Гарбе-Емден.

ТАК РОБЛЯТЬ УСІ ДЕСПОТИ.

ЛОНДОН (Англія), 24. квітня. — Тут одержано відомости, як теперішній афганський деспот Габібула розправляється зі своїми противниками. Недавно він наказав чотирох своїх противників привязати до дул чотирох гармат і так їх розстріляти.

„SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays by 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
Edited by Editorial Committee.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 0, 1911, under the Act of March 8, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy.		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Ситі і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За оголошення редакція не відповідає.
З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.
Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У Н. Союза: 1838 Montgomery.
Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

РАДИ КОРИСТИ, А НЕ ХВАЛЬБИ

Приказує наш нарід: Хвальба користи не дасть. Виходячи з того становища, не треба би нам містити в нашім органі й того голосу, що нам його надіслали стрільці української армії, котрі тепер опинилися в Канаді. Та ми його помістили. І не без причини.

В першу чергу „Свобода" рада почути слово признання з боку тих, що стояли в рядах геройської нашої армії й своїми ділами дали доказ їхньої любови й привязання до рідної землі й наших визвольних змагань. Ми раді почути признання з боку тих, що ногами сходили широкі українські землі, що будучи над Дністром і Дніпром застали свої соборницькі почування в огні і крові. Ми раді почути признання з боку тих, яких ідейні почування годі оспорювати, які й тут за морем гуртуються в ті стрілецькі гурти, що їх завданням продовжувати світлу традицію геройських подвигів нашої армії.

Особливо приємно нам почути той голос від людей, з якими ми досі не були в ніякому звязку, а які по власній волі й з власної ініціятиви переслали нам тих кілька слів признання. І то в тім часі, коли з ріжних боків пробують на нас наступати. Та коли ми підносимо цей стрілецький голос з Канади, який видруковано в попереднім числі, то маємо на меті иншу справу. Як відомо, світова війна перервала той звязок, який істнував між нашою організацією й нашим органом і українською іміграцією в Канаді. Ми вже пробували ріжними дорогами, щоби відновити той звязок, але йде воно дуже пиняво. І тут приходимо до властивої річи, о яку нам найбільше ходить.

В Канаді є вже поважне число бувших активних учасників нашої визвольної війни. Що більше, тих учасників прибуває щораз більше, коли до стейтів їх не прибуває, бо іміграційні закони їх не допускають. І ото У. Н. Союз був би радий мати тих стрільців у чесних рядах нашої організації, яка тут через 35 літ сповняє велике національне завдання, бо придержує українську іміграцію при національним і державнім ідеалі нашого народу. У. Н. Союз гуртує біля себе найсвідоміший елемент і серед того елементу рад би бачити й українських стрільців з Канади. Ми живемо в такій країні, де людина мусить себе забезпечити, а У. Н. Союз дає певне, солідне забезпечення по можливо найнизчій ціні. Тому, коли прийдеться українським стрільцям в Канаді себе забезпечувати, хай памятають, що мають свою добру організацію, якою є наш У. Н. Союз. Ми певні, що разом з нашими стрільцями притягнемо й инших до нашої організації, а уряд У. Н. Союза піде нашим браттям у Канаді на зустріч і радо признасть їм певні автономні права.

ЮВИЛЕЙНЕ СВЯТО Д-РА АНДРІЯ ЧАЙКОВСЬКОГО В КОЛОМИЇ

(Оригінальна допись до „Свободи").

I.

Недавно вернув я з великого національного свята в Коломиї; свята в честь сорокалітньої літературної праці д-ра Андрія Чайковського.

Галицькі Українці не дуже так пристращаються до таких свят, а зглядів партійні грають у них у таких справах надто велику вже ролю.

Треба завважити, що наддніпрянці куди більше охочі є до того рода починів і принесли вони цю охоту з собою і на еміграцію ще зі старої „Росії", де взагалі круг громадянської діяльности був надзвичайно обмежений і тому ініціятива й енергія поодиноких людей виладовувалися в устроюванню всіляких ювилейних свят, торжественного вручування памяткових дарунків (срібних цигарних пушок, перстенів і т. ін.) й інших того рода почитань.

При такій нагоді говорилося вже також немало і про інші важні справи, на котрих специяльне, на осібних зборах — обговорюванне — поліція би певне не дозволила.

Дуже можливо, що і ми на Західній Україні будем мусіли незадовго під польським обухом хапатися аж таких способів, коли буде треба громадно зійтися і спільно порадитись над якимись важними справами. Це все — дуже можливе, бо Поляки беруться до чимраз сильніщих утисків тай і техніку тих утисків чимраз більше усовершують.

Хоч Коломия лише провінціональне місто, то всеж таки коломийське ювилейне свято випало далеко краще, як тоє, що устроено перед кількома тижнями у Львові.

Ціле коломийське свято перейшло серед загального одушевлення та рідного, погідного настрою. Немов ангел мира і взаїмної любови уносився над головами тої маси учасників, що зібралася у великій коломийській салі „Каси Ощадности" — а потім і тих численних гостей, що зійшлися пізнійше в салі „Народного Дому" на комерс.

Я вже був на ріжних національних святах в Коломиї, але такої маси публики, яка цим разом зібралася в салі „Каси Ощадности" — я ще доси не бачив. Не вистарчили додатково доставлені крісла — цілі проходи людий відходили від каси без білетів!

На салі можна було бачити людей всіх станів і всякого „возраста": на кріслах сиділи головно жінки і старші люди, а попід стіни салі, на партері, та на галерії — сила силенна молоді. Посередині здовж салі стояв ряд студентів середніх шкіл переважно в чорних одягах, а напроти і лицем до нього звернений ряд дівчатшколярок (з гімназії та учительського семінара) убраних також святочно, переважно в темно-синю ношу.

Коло 8-ої години входить на салю ювилят „батько Андрій" зі своєю вірною подругою.

Хоч уже сімдесять і два роки має він на своїх плечах — іде він високий, стрункий мущина бадьоро, скорим, енергічним кроком через салю. Хотя і курить він звичайно цигаретки, то уникає алькоголю, рано ходить босий по хаті, та змиває себе що дня цілого холодною водою. Його подруга, з патріотичного дому Гладиловичів — це симпатична, сива, але також струнка старушка, що великі заслуги має та немалі труди понесла коло наших політичних вязнів, зосібна в часах, коли Польонія, побідивши нас в 1919 році, просто шаліла.

В хвилі, коли та достойна пара показалася на салі, понісся трикратний, грімкий оклик „**слава!**" а голова святочного комітету, проф. Б. Левицький, запросив її засісти в першім ряді крісел перед самою сценою.

Свято розпочалося маршем „**Вперед!**" відограним орхестрою державної української гімназії, почім професор тоїж гімназії (сам талановитий письменник) **Николишин** виголосив обширний реферат про літературну діяльність ювилята.

Вона є й справді дуже ріжноманітна і засягає — о скільки йде про зміст його творів — дуже ріжні сфери і кляси української суспільности в Галичині з послідних десятиліть, — а ще основніше — присвячена вона є нашій українській історії з часів козацьких боротьб за волю.

В творах Андрія Чайковського першої категорії говориться про життя і наших „ходачкових" шляхтичів, і селян й інтелігенції. О скільки йде про життє цеї послідної — то капітальним твором з цеї ділянки є його вийшовший перед трома роками роман „**Панич**".

Є це й справді начеркнена картина з життя галицько-української інтелігенції. Представлений там наш поповичкар'єрович, котрий хотів вилізти по плечах свого кривдженого рідного народа вгору яко політичний урядник. Таких було за панування Польщі над нами з ласки сумної памяти Францішка Юзефа — немало, але всі вони не вилізли високо по бюрократичній драбині. Всі їх лайдактва при виборах, всі вислугування шляхті не много їм помогли. Бракувало їм в жилах шляхотської, синьої крови — а це вистарчало, щоби їх тримати позаду всіх паничів з графськими титулами, або бодай з гербовим знаком на печатці.

Дуже радимо всім приятелям нашого письменства набути та перечитати ту знамениту повість А. Чайковського „**Панич**".

Однакож найбільшою заслугою його є познакомлювання нашої шкільної молоди та нашого селянського народа з нашою історією, зосібна — з козацькою минувшиною.

Наддніпрянські степи зі своїми могилами, балками та козацькими редутами, боротьба з Татарами, Турками та з Ляхами — ось це світ, це предмет історичних повістей Чайковського.

Не диво, що шкільна молодь гине за ними тай ще сотки листів висилає до нього, просячи о все нові.

Послідну його повість (перший том) „**За славу!**" сконфіскувала польська прокуратура в Тернополі, а проти нього самого виточила слідство, обвинувачуючи його о злочин зволочення публичного супокою.

Говорячи про побутові повісти ювилята — сказав професор Николишин, звертаючись до нього, ось що:

„В отсих писаних памятках недавно минулого залишилася тактика вашої істоти: ваших смутків і радощів, вашої ненависти до всього, що гидке, злочинне, вбивче, чим людина людину руйнує, вашої любови до всього, що гарне, благородне, чим людина людину видвигає з сірих низин булотяної буденщини на кращі, ясніші місця; в них палахкотить ярке полумя любови до сірої мужицької маси, все одно, чи вона шляхотського чи кріпацького походження, до тих, що добивалися кращої долі, особистого щастя, освіти, що брали на себе важкий тягар громадської праці і з радощами йшли в бій за рідну землю і народ, та не знали страху перед небезпеками. В них захована й лагідна насмішка над усім, що морально-нездорове, криве, в них сатира на все гниле, нікчемне, підле. Всі ваші побутові повісти — це памятники-документи українського народнього й інтелігентського побуту в Галичині від половини XIX століття".

Голосними оплесками приняли слухачі реферат проф. Николишина. Має він впрочім вийти незадовго осібною брошурою.

Тепер відспівав хор товариства „**Боян**" вязанку народних пісень. Хор цей є мішаний і числить біля сорок співаків і співачок. Бачимо тут і учителів та учительок народних і середних шкіл і старшого вже судового радника, приятеля звісного читачам „Свободи" зі своїх споминів патріота Е. Чикаленка, бачимо тут і молодих дівчат.

Дириґує тим хором учитель гімназіяльний п. **Шипайло** — дуже великий на тім полі робітник. Підчас українсько-польської війни він командував кадрою артилерії в Коломиї. Заки вислав яку гармату в поле — (звичайно вже досить зужиту у світовій війні) він передовсім добре розслідив всі її властивости і хиби, і списав то всьо на осібнім папері, і доперва з такою метрикою пускав її в рух. Пізніше був він військовим аташе при українськім посольстві в Празі.

Тепер учить українську молодь та дириґує завзято хором „Бояна".

По відспіванню народних пісень слідувала чи не найкрасша точка програми.

Ось виступає на сцену високий, худощавий добродій у чорному смокінґу і рецитує напамять прозовий уступ з повісти А. Чайковського „**Корніенко**", описуючий торжественний вїзд Богдана Хмельницького до Києва.

В друкованій програмі цего ювилейного обходу названо цей уступ:

„**Велике свято — чи ще буде таке?**"

Рецитатор цего прекрасного опису є наддніпрянець **Скалозуб**, славнозвісний режисер, автор знаменитого підручника для характеризування театральних артистів. — Я чув багато славних декляматорів наших і чужих, але зі Скалозубом могла порівнатись хиба лише добродійка Дорошенкова (жінка проф. Дмитра). Це був справдішній пир, тим більше, що мистецтву деклямації рівнялось і мистецтво самого оповідання.

Слухачі немов бачили стройні ряди козацьких військ входячих з радісним і гордим почуттям побіди в златоверхий Київ. Вони немов відчували присутність тої розрадуваної товпи народа, що витає грімкими окликами своїх ізбавителів з ляцької неволі.

Аж ось тупотить кінний відділ — а на конях сидять бандуристи та співають найновішу народну думу про побіди батька Богдана, та про те, як козацькі герої стараються за ціну власної крови „розвеселити зажурену Україну".

Але чи це мана, чи дійсність? Коли Скалозуб своїм незрівнаним мистецтвом старається викликати в нас ясне представлення тих неабутних хвиль з нашої історії — до вух наших і справді доноситься спів про червону похилену калину у лузі, про її піднесення та про звеселення зажуреної України.

Це вже його, Скалозуба, режисерська штука устроїла нам таку несподіванку, що ми й самі не знаємо, чи це дійсність, чи омана...

А рецитатор малює нам далі словами ювилята й самого батька Хмельницького на басковому коні, з золотою, самоцвітами прикрашеною булавою в руках — а почуття побіди і сили так і беться з його лиця!

Нарешті рецитатор кінчить... Хвиля загальної мовчанки, але вмить зривається величезна, могуча буря оплесків та окликів „славно!"

Нестертими буквами записався цей опис тріюмфального візду Хмельницького в серцях слухачів, а зосібна молодежи.

І дальші точки програми зістали гарно виконані — зосібна рецитація гімн. учениці Оксани Стефурак з повісти „**Олюнька**", рецитація гімназіста **Т. Юськова** з повісти „**Побратими**", хорові пісні серед шкіл зі Стопчатова та учениць середних шкіл і „Бояна". Було і сольо пані Ковбузової, а на кінці велика кантата безсмертного Бетовена, відспівана „Бояном".

Клим Обух.

(Конець буде).

МІТІНҐИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗА

КЛИФТОН, Н. ДЖ. Тов. Укр. Січ, від. 182, повідомляє, що надзвичайний мітінґ відбудеться в суботу, 27. квітня, в галі парохіяльній, 45-47 Hope Ave., Passaic, N. J. На порядку нарад справа союзова. Усі члени мають явитись на зборах; не явившийся член заплатить кару 50 ц., а урядник 1 дол. — Мих. Швець, предс.; Гр. Яськів, секр.

ЕЛІЗАБЕТПОРТ, Н. ДЖ. Сестр. Любов, від. 37, повідомляє всіх членкинь, що звичайний мітінґ відбудеться 27. квітня, точно в год. 4-тій пополудни, в У. Н. Домі, 214-16 Fulton St. Обовязком є кождої членкині прибути на сей мітінґ, бо є важні справи до полагодження. Поза мітінґом вкладок не будеться приймати. Не явившася членкиня підпадає карі 1 дол., а урядниця 2 дол. — А. Пограничка, предс.; М. Герета, кас.; Е. Кордаш, заст. секр.

В. БУДЗИНОВСЬКИЙ.

ГЕТЬМАНСЬКИЙ СУД

(Історична повість).

(17)

— Я тобі сказала, що може бути ще неодин вихід. Чого зараз втікати, або мені й тобі вмирати? Нехай вмирає хто инший. Нехай вмирають наші вороги!

Кравчук вилупив баньки на гетьманову і, озираючися, чи ще кого нема в хаті, вдарився в чоло і шепнув:

— Правду кажеш. Нехай вмирають наші вороги. Вмерти може він!

Гетьманова з жахом прискочила до нього, затулила рот долонею і сказала шепотом:

— Бійся Бога, Михайлику! Не думай так голосно. Стіни мають вуха. Я не цілком так думала. Я тільки хотіла образумити тебе, щоби ти запоквано не зробив чогось на мою і на твою власну згубу. Ми маємо ще богато часу. Буде коли добре обміркувати, що нам діяти. Про таке, про що не балакається, тільки робиться, мож буде подумати хіба аж тоді, коли вже иншої ради не буде. Вже йди відси, Михайлику, бо готов надлетіти Юрко, або Катря з вістями від...

Ступання в сінях кількох осіб, що наближалися, не дали їй докінчити. Вона скочила до вікна і відчиняючи його, крикнула:

— Ідуть до мене! Втікай туди. Тепер в саді безпечно нікого нема, бо всі збіглися на подвіре до козаків.

Ледви Кравчук опинився за вікном, в двері хтось застукав. Вона зачинила вікно і відчинила двері. В комнату увійшов Виговський з жінкою і з козаком, котрий аж до землі поклонився. Виговський промовив:

— Є радісні вісти від гетьмана. Розбив Ляхів на прах. Прислав козака з листом до пані гетьманової.

Козак сягнув рукою за пазуху, виймив листа і подав його, знов поклонившися до землі гетьмановій. Гетьманова взяла листа, але що не вміла читати, не розпечатала його, тільки поклала на столі. Вона тільки була цікава, коли гетьман вернеться. Се мабуть стояло в листі, але хотіла також почути, що про се скаже гінець гетьмана. Вона спитала:

— Гетьман вже вертає? Скоро буде тут?

— Того не скажу. Мабуть не зараз верне, коли мене вислав з вістями і з листом. Тепер збирають добичу, полишену Ляхами. Сю роботу не скоро скінчать, бо добича розкинена по полях, у трясавицях. А такі її богато, неначеб Ляхи, вирядаючися на війну, взяли з собою богатства цілого світа. Тепер ті богатства визбирують наші.

— То гетьман ще не зараз верне?

— Та хіба, що ні. Бодай мені не казав нічого. Може сам ще не знає. На побоєвищи богато роботи. Бо не лиш великі богатства порозмітувані по всіх усюдах. І вся польська збруя лежить, треба її визбирати. Самих гармат Ляхи лишили сотку без двадцяти. Тою збруєю, яка тепер там валяється, гетьман зазброїть вдруге таку силу війська, як та, що тепер під його бунчуком. Може гетьманич привезе вість, чи гетьман зараз верне, чи може піде ще далі, добивати Ляхів.

— То Тиміш верне? — Виговський спитав.

— Я чув, що він привезе до Чигирина і сюди ту частину воєнної добичі, яка йде на військовий скарб. Він мабуть вже в дорозі. З ним гетьман балакає, отже буде міг щось більше переказати. Мене вислали тільки з вістю про побіду і з листом до пані гетьманової.

Виговський відпустив козака і він відійшов. Гетьманова передала листа Виговському, кажучи:

— Може в листі щось більше? Може гетьман пише, коли верне?

— Можна прочитати? — Виговський спитав.

— А хто прочитає? Хіба тільки ви, або Катря.

Виговський розпечатав, прочитав і каже:

— Гетьман пише, що хотів би як найскорше бути дома, бо йому без вас банно. Не знає, як буде, бо старшина розпалена великою побідою і чернь жадна добичі напирають на нього, щоби йшов далі добивати Польщу. Що буде, звістить Тимошем, котрий за два-три дни вийде з возами наваженими воєнною добичю.

Вислухавши, гетьманова замітила:

— Лист каже нам малощо більше, як се, що ми вже чули від гінця. Виходить, що гетьмана не скоро нам надіятися... Забув, що має жінку!

Виговський став тестя виправдувати.

— Забути, не забув, бо приписав гінця. Але гетьман, гетьманом. Се тяжкий обовязок. Військова служба, то не жарт...

Гетьманова перебила, будьтоби не переконана і огірчена:

— А подруже, жарт? Чому він, віддавши власну доньку, не казав її мужеви йти на війну, але полишив його при жінці? Бо жінка має право жадати, щоби її муж жив з нею, а бодай, щоби час до часу навідувався до неї.

— Катря ще дуже молода, — Виговський замітив, обіймаючи жінку за шию. — Колись вона позволить мені на якийсь час відійти від неї.

— А я що?! Вже старий гриб?

Виговський став звинятися, кажучи:

— Я не так думав. Я тим хотів сказати, що ми ще лиш по вінчанню... І я там не дуже конечний, а без гетьмана не обійшлось би, Якби гетьман лишився був дома, то хто зна, що з його військом було би сталося. Може й сюди Ляхи були би загостили. Як на чолі війська наш гетьман, то війна скінчиться скоро і щасливо для нас. Гетьман верне, щоби вже не рипатися, але сидіти дома, та догоджувати жінці. Я гетьманови напишу, що ви побиваєтеся за ним і доконче хотілиби мати його як найскорше дома... бодай на одну днину. Думаю, що як гетьман не гадає закінчити війну сею побідою, але рішиться йти далі, то на ваше жадання приїде на днину, дві.

Сей неожиданий і для гетьманової цілком непожаданий вислід її лицемірства затрівожив її. Вона цілком не на те нарікала, щоби гетьмана стягнути до хати. Похопившися, вона стала крутити:

— Та я не напираю. Як військо без нього, неначе чоловік з відрізаною головою, то нехай вже пильнує того війська. Не хочу, щоби люди нарікали на мене, колиби через те, що я гетьмана відтягла від війська, Ляхи подужали наших. Про мене не пишіть нічого. Аж коли війна скінчиться і він верне, посвідчите, як то я без його місця не могла знайти собі.

На подвірю Кравчук балакав з козаками. З того, що вони розказували, він виміркував, що гетьман не тільки не зараз верне, бо хочби не йшов далі, то без нього в такім великім війську не було би ладу. Козаків удержав би в руці кождий полковник. Чернь боїться тільки одного Хмельницького, бо він за найменший непослух рубає голови. Буває, ось-ось має спалахнути бунт проти старшини і проти самого гетьмана. Старшини, все козацтво тратить голови, стоять безрадні. Вже й втікати думають. Гетьман сідає на коня, вїде в саму середину збунтованих і тільки насупить брови, з очий сипне іскрами. Дух бунту геть десь щезає. Чернь вступається, ще й тих, що її бунтували, приводить під гетьманський суд, під катівський меч.

Коли Кравчук почув, що за два-три дни приїде не сам гетьман, а його син, не тільки успокоївся, але й зрадів. Надіявся витогрувати для себе комнату в одних сінях з комнатою гетьманової. Без того, хочби гетьман вернув не зараз, але пішов з військом далі, Кравчук аж до самої весни не мавби де й як зійтися з жінкою. Через той з листя обчімханий сад, через дощі і зимні ночі, тяжко було до жінки прокрадатися вікном. Вона не хотіла ризикувати і заявила, що вікном до себе його вже не впустить. Маючи для себе комнату Тимоша, Кравчук мав би приступ до жінки дверми. Козаки відїхали і Кравчук став нетерпеливо дожидати Тимоша. Таксамо дожидала його гетьманова, хоч знала, що вона Тимошеви чогось осоружна. Він все, відколи вона знайшлася в домі його батька, дивився на неї, коли вчув, що батько з нею оженився.

Третої днини по відізді козаків надїхав Тиміш, ведучи з собою майже цілий полк. Така сила була йому потрібна, бо, він конвоював скарби, безпечно більші як ті, що були в скарбі польського короля; більші, як скарб польської держави.

Для нікого не було тайною, що на маєтки, на срібло й золото, каждий більший вельможа Польщі був паном більшим, як польський король. І скарб польської держави не міг рівнатися зі скарбами поодиноких вельмож. Тими своїми скарбами польські вельможі любили скрізь чванитися. Один хотів показати одному, який то він пан. Найліпшою нагодою показати, хто що має, був воєнний похід, бо в поході брали участь майже всі вельможі, всі більші шляхтичі держави. Старим своїм звичаєм вони не йшли битися, бо се лишали своїм міліціям, своїм затяжцям. Вони самі преставали до походу тільки на те, щоби, як то кажуть, показатися, та щоби в товаристві веселої шляхоцької братії бенкетувати.

(Дальше буде).

— Пане професор, то дивне, що ви не добачуєте в мене великого співацького таланту! А всі мої сусіди радять мені виїхати кудись і студіювати спів.

— Зрозумійте мене, ласкава пані, що я не є ваш сусід!

КОНВЕНЦІЙНІ ПРОЄКТИ.

Ч. 66.

ЛЕЙТРОБ, ПА.

Бр-во Успенія Пресв. Богородиці, від. 61 УНС, в Лейтроб, Па., ухвалило такий проєкт на 17-ту конвенцію У. Н. Союза:

Братство бажає доброго успіху на конвенції для добра нашої орґанізації та для добра всіх членів. Члени відділів вибирають і висилають делеґатів на конвенцію не на те, щоби принести тягар для членів, але на те, щоби вони принесли якусь полекшу для всіх членів. Рівнож, коли зробиться добро для членів, то значить добро для цілої орґанізації.

1. Кождий вірний член У. Н. Союза розуміє справу сиротинця й розуміє, що сиротинець не може бути побудований і не може істнувати без фондів. Минулої конвенції ухвалено збирати й висилати фонди на сиротинець, але кілько мається висилати, то не було ухвалено. Тому тепер, на 17-тій конвенції, повинно бути ухвалено, щоби кождий відділ висилав річний фонд у такій сумі, скільки посідає членів повнолітних, без ріжниці, чи відділові урядники зберуть ту суму поміж членами, або улаштують на ту ціль якесь підприємство, або дадуть з відділової каси; це має залежати від відділових урядників.

2. Конвенція повинна відбуватися що 6 років, бо час упливає скоро, а в 12 роках заощадиться около $40,000, котрі так пекучо потрібні на будову й удержання сиротинця. Конвенція повинна відбуватися в стейтах, де знаходиться найбільше відділів У. Н. Союза. Тим можна заощадити конвенційні видатки, бо не потрібно, щоби делеґати возилися по всій Америці. Відділ, котрий має менше як 25 членів, не має висилати делеґата, тому кождий відділ буде старатися о відповідне число членів Чотиро-річна конвенція і богато делеґатів не приносять стільки користи для орґанізації, скільки вони потребують видатків.

3. Щодо старших членів, то повинно датися їм якесь звільнення, бо вони нашу славну орґанізацію У. Н. Союз зорґанізували і дотримали до цих часів і довели її до маєтку, котрий наша орґанізація тепер посідає. Кождий член, що вже вплатив до Головної Каси суму 500 долярів, мусить мати знижку плачення вкладок за ту суму, яку приносить процент від його сплат до Союза.

4. Щодо календарів, то ті нарікання й сварки, котрі чуються кождого року від неграмотних членів, повинні закінчитися тим, що кождий відділовий секретар буде збирати замовлення від членів, котрі бажають отримати календарі, і вислати їх до адміністрації о два місяці скорше перед висилкою календарів.

5. „Свобода" повинна бути побільшена о дві стороні, а Маґазин для молодіжи повинен виходити 2 рази в місяць замісць раз на 3 місяці.

Головним урядникам наше Братство не має нічого противного до закинення.

Антін Скубяк, делеґат;
Лешко Гаванчак, зас. делеґат;
Іван Томашевський, предс.;
Лешко Гаванчак, кас.;
Антін Скубяк, секр.

Ч. 67.

БЕЙРДФОРД, ПА.

Як видно з поміщених у „Свободі" проєктів, то найважнішими точками до полагодження на гол. 17-тій конвенції будуть: Сиротинець-Захист і „Свобода".

Одно дивне, що всі хочуть, щоби Сиротинець був побудований як найскорше, але кошти будови й удержанне щоби покривати з фондів: адміністраційного, запомогового, або конвенційного. Біда тільки в тім, що згадані фонди не менше потрібні, як Сиротинець і заледви покривають потреби, на які вони призначені.

Таксамо щодо органу „Свобода". Хочемо, щоби „Свобода" виходила в побільшенім обемі, щоби на місце оголошень заповняти часопис науковим матеріялом. Ми платимо за „Свободу" $3.60 річно, то є не цілого цента за число і це ледви чи покрилоби половину коштів дневника, редаґованого в такім обемі, в якім є редаґована „Свобода", колиб не було оголошень. Жадання деяких проєктодавців, це чистий грабунок свого власного довголітнього дорібку, грабунок самого себе. Возьмім за примір хочби подібний дневник, орґан українських комуністів: „Українські Щоденні Вісти". Коштують вони $9 річно. Там повно оголошень і передплатники не нарікають, але ще кромі передплати складають постійно добровільні датки на пресовий фонд, який доходить нераз до кільканацять тисяч річно. І чи не мають вони слушности, що нераз посміхаються з нас і називають тільки себе свідомими?

Наші проєкти є слідуючі:

1. Головна Конвенція повинна відбуватись що чотири роки. Ми не годимося, щоби Головну Конвенцію зносити в користь якоїсь иншої гуманітарної цілм, хочби кошти конвенції були зужиті на таку конче нам потрібну інституцію, як Сиротинець-Захист, а тим більше не годимося, щоби головний уряд був вибираний по відділах, бо з цього витворилася би певного рода диктатура, або — як в Америці називають — машина.

2. Оподаткувати всіх членів по 5 ц. в місяць в користь Сиротинця-Захисту, не залишаючи кампанії добровільних датків.

3. „Свобода" повинна бути побільшена до 8 стр. друку, не викидаючи оголошень, як головної підпори. Тому, що нині майже нема члена, який би не розумів англійської мови бодай на половину, а тим більше тому, що чимраз більше молодіжи, вже тут вихованої, стає членами У. Н. Союза, „Свобода" повинна бути друкована половину по українськи, а половину по англійськи. „Свобода, як орґан запомогової орґанізації, не може ані попирати, ані поборювати жадних релігійних віроісповідань, але повинна уважати своїм святим обовязком безпощадно поборювати чи то одиниці, релігію, або партію, які шкодять відбудові Соборної України.

У „Свободі" мусить бути відділ виключно робітничий і один з редакторів, вибраний на гол. конвенції, має заниматися тільки тим відділом.

Менаджер „Свободи" має предложити буджет „Свободи", коли „Свобода" буде побільшена і подати до відома делеґатам, з застереженнем, що недобір мусять покрити самі члени через підвишку передплати.

4. Залишити всякі релігійні церемонії перед конвенцією, бо коли ми не схотілиб нікого обидити, то мусілиб один день молитись католицькому Богові, другий православному, третий презбетеріянському, а четвертий мусілиб віддати для безконфесійних на пікнік. А на це ми вже аж ніяк не маємо жадних фондів.

Василь Василюк, предс.;
Іван Кашляк, кас.;
М. Демчина, секр.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

МАЛО ГОВОРИТИ — ТРЕБА РОБИТИ.

Час від часу в нашій цінній часописі „Свобода" зявляються дуже цікаві й корисні думки про дальший напрям нашого національно-еміґрантського життя. Але мало коли ми приступаємо до здійснення порушених питань та ріжних плянів. Одні дають добрі поради та вказівки, як з рідною українською штукою йти між чужинців для пропаґанди українського імени, другі, як ставати до політичної та громадської роботи серед американських партій та орґанізацій, а треті, як братись до науки, і т. д. Але мало коли вдається запалити до цього ширший загал. Мало коли вдається знайти ґрупу, якаб взялася за фактичне переведення в житят намічених і безперечно користних для нас та потрібних для загальної національної справи плянів.

Не зважаючи на те, що до цього часу більшість з наших побажань, плянів, розмов та писань залишається мертвими, я всеж таки хочу поділитися й своїми міркуваннями. Думаю, що таки знайдуться колись люди, або невелика ґрупа українських патріотів і бизнесменів, що можливо й мій плян одобрять, зрозуміють його користь та вагу й приступлять до діла.

Я думаю, що ми даремно занехали творення сильних українських економічних інституцій, а передовсім банків. Ми вже маємо в Америці кілька невеликих банків та позичкових товариств, які називаються „билдинґ лон асошіейшен", чи инакше. Вони майже всі розвиваються гарно та зростають у силу. Колиж не можуть іти швидко до великої фінансової сили, то виною цьому є брак коштів. Але я думаю, що цього мало, Українці повинні мати в Америці свій комерційний український банк, що може мати величезну фінансову будучність. Крім того такий банк стане найліпшою пропаґандою українського імени серед торговельно-промислових кол Америки та Европи.

Ми маємо в Америці вже досить капіталів, що належать ріжним українським інституціям. Вони свої грубі міліони тримають в чужих банках і збагачують тим чужий капітал. Маємо також багато й Українців, що не одну тисячу, а то й десятки тисяч тримають по чужих банках, які на українських грошах роблять добрий бизнес. А підрахуйте, скільки то роблять бизнесу ріжні банки та пересилкові бюра на пересилках грошей до краю нашою еміґрацією. А те все згодом моглоб скупчитися в руках українського національного банку. Таксамо такий банк міг би поволі забрати в свої руки багато инших грошевих трансакцій, що тепер переводять чужі банки з нашими людьми, або з нашим краєм.

Гляньмо лиш на наш Український Народний Союз, що починався з центів, а дійшов до міліонового маєтку. А колиб тоді разом з Союзом було закладено й український банк і колиб його було так солідно й чесно ведено, як наш Союз, то я певний, що тепер такий банк стояв би вже на десятки а то й на сотки міліонів долярів. Ми тепер не потребувалиб жебрати на якусь українську ціль по долярови, коли такий банк, як це роблять банки инших народностей, міг би від своїх прибутків давати значну суму на народні та національні цілі. Але коли цього не було зроблено раніше, то всеж ніколи не пізно розпочинати кожне діло.

Я думаю, що найбільше свідомости національної є між членами УНС., які можуть у своїх відділах обговорити цю справу. Коли цього не можуть зробити одиниці, то треба подумати всім нам над тим, чи не можемо ми, члени Союза, гуртом щось корисного зробити. Обговоривши у себе дома, по своїх відділах та товариствах, справу створення українського банку, ми моглиб скликати відповідний з'їзд з представників від тих товариств та орґанізацій, що хотілиб заклаcти український національний банк. Я тут лише подаю свою першу гадку й думаю, що читачі „Свободи" з приводу неї висловляться на сторінках нашого часопису.

Ми вже маємо досить добре вироблених провідників, маємо людей, що давно вже показали себе чесними, характерними і вмілими працьовниками в українських національних орґанізаціях, інституціях та в ріжних бизнесах. Тому вони моглиб скласти відповідний орґанізаційний комітет, що скликав би ширшу нараду представників наших установ.

Семен Скородинський,
Ню Йорк, Н. Й.

—o—

YOUNG AMERICAN-UKRAINIANS, WAKE UP!

Reading "Svoboda" I noticed different articles written by our Young People in the English language about our ideas. I enjoyed very much reading these articles. But my theme will be of entirely different source. It is going to be an appeal to the parents, as well as to the young folks, which I hope will not be in vain. The subject will be, how we, the young people can improve our Mother Tongue. There are many ways of improving our Mother Tongue, as by talking the Ukrainian language at home, with friends and at every place, that we get the opportunity. Reading is also a great help, as we all know. But here is another method, that I find very favorable in helping me to learn how to talk the Ukrainian language more fluently, and that is by being a member of the Ukrainian choir and Dramatic Club. Here, we not only learn to talk the language better, but also we learn songs of our people, patriotic, as well as love songs, war songs, etc. We all know, that the Ukrainian people are noted for their songs and I think we should be pround to know them. By being a member of the Dramatic Club you get a chance to take parts in the plays and it is here, where the great help comes. Since I have been in Elizabeth, the last three years, I have taken parts in all the plays, and I noticed, as well as my parents that I have improved greatly in my speech. Taking parts in Ukrainian plays not only improves our speech, but also gives us knowledge of the customs, history and ways of living of our people, and that is what our Young Generation needs to carry on the work of our fathers.

We all realize, that it is hard for our parents to bring up their children in the spirit, that their parents brought them up in the Old Country, but they are doing their best, and it is our duty to be willing to cooperate with them, and if we accomplish that, then I am sure, that we will be the kind of Ukrainians that our fathers and mothers desire us to be.

So, WAKE UP, and show your people that you can be a true American-Ukrainian boy and girl and that the blood of your ancestors is running in your veins. Make America and Ukraine be pround of you.

Betty Kinash,
Elizabeth, N. J.

—o—

ДІЛА РІШАЮТЬ.

Прийшов час, коли загал Союзовців має нагоду висказати свою гадку про орґанізацію на Конвенції У. Н. Союза. Я не журюся тим, як випаде цей осуд. Сліджу за ділами нашої орґанізації не від сьогодні. І знаю, що наші люде думають про Союз і його орґан „Свободу". Тому не лякають мене ті голоси, що їх можна, на жаль, найти в проєктах, де нападається на наших заслужених робітників.

Міліонове майно, чесна, солідна господарка це така сильна опора, що о неї мусить розбитися всяка кириня. Коби тільки самі члени так добре дбали про Союз як його урядники, то ми стоялиб ще краще. А то доводиться нераз бачити, як подають у декляраціях неправдиві зізнання щодо літ і т. п. А це шкідливе й таке вартує підносити, а не нападати безпідставно на щирих робітників.

Тому на Конвенції не треба буде тратити часу над критикою праці уряду, а краще подумати над фондом на будову Сиротинця і тій справі присвятити найбільше місця, а не пустій критиці, яка дуже часто лежить головно в інтересі одиниць, а з самим добром орґанізації не має нічого спільного. Як контроля випаде добре, а звіти будуть зложені в порядку, то нема потреби змінити урядників, бо цього нема ніде в світі. Ніяка бизнесова компанія не усуває добрих робітників на те, щоби брати сумнівних, ще не випробуваних.

А вже щодо „свободи" то я не думаю, щоби ще тепер можна мати щось проти її редаґовання. Маємо щирих робітників й один політичний напрям. Маємо ґазету, яка не гнеться перед ніким у чотири погибелі, не кривить душею, а мужно й чесно зове українського робітника до боротьби за наші національні й робітничі права. Нічого більше нам не треба.

Г. Левуш,
Елмайра, Н. Й.

Добра рада.

— Дам тобі добру раду, товаришу. Ніколи не зачинай роботи перед сніданням. Колиж уже мусиш іти до праці перед сніданням, то зїдж насамперед сніданя!

ВЕЛИЧАВИЙ КОНЦЕРТ з нагоди ювілею Кириленка і Залізняка відбудеться в неділю, 29-го квітня, в Укр. Роб. Домі, 66 E. 4th Street, New York, N. Y. В концертовій програмі беруть участь: Відомі оперові співаки і співачки, танцюристи і танцюристки, балалайкова орхестра з 20 осіб, скрипковий віртуоз Андрій Мілер, квартет з 4-ох красунь відспіває оперові пісні, хор волжських співаків і співачок. Велика сензація: **ЖЕНСЬКА БОРОТЬБА І КОНКУРС КРАСУНЬ.** Найкраща одержить іспанський шарф. Початок в годині 2-гій пополудни. Каса буде відчинена від 12-тої години. Жак Пфефер буде говорити по українськи. — Богато сміху.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

ШИКАҐО, ІЛЛ.

Збори Союзових Делеґатів.

Дня 14 квітня б. р. відбулися збори делеґатів на Конвенцію У. Н. Союза з Шикаґо і околиці.

Зборами проводив делеґат Михайло Клим, секретарював делеґат Федасюк Осип. Перечитано спис делеґатів, котрі були запрошені. Прийшло 13 делеґатів. Делеґат Барабаш запитує, котрий то відділ репрезентує делеґат Мусійчук, а коли він не є делеґатом то чи прочі делеґати годяться, щоби він був присутний на зборах та забирав голос. Секретар Федасюк подає, що його повідомлено, що д. Мусійчук є делеґатом і тому вислав йому запрошення на сі збори. З того приводу прийшло до виміни слів між делеґатами Мусійчуком та Барабашем. Делеґат Хомин вносить, а делеґат Небор попирає, щоби суперечку між делеґатами Мусійчуком та Барабашем спинити та позволити Мусійчукови бути на зборах присутним і забирати голос. Се внесення перейшло одноголосно.

Делеґат Підлісний читає проєкти ухвалені його відділом і між иншим домагається, щоби звільнити членів від вкладок по 25 роках належання до У. Н. Союза, щоби У. Н. Союз платив відділовим секретарам і щоби календар був різдвяним даром для членів У. Н. Союза. Сиротинець радить найскорше вибудувати в той спосіб, коли обернеться резервовий фонд на Фонд Сиротинця. Делеґат Хомин у відповіди на сі проєкти заявляє, що це все буде коштувати великі суми гроша й треба буде збільшити вкладки. Ми маємо мати на увазі, що У. Н. Союз то є ми самі, та коли домагаємось полекш, то се значить, що витягаємо гроші з одної кишені, а вкладаємо в другу. Дальше твердить, що Гол. Уряд У. Н. Союза робив до сього часу добру роботу за те належиться дати йому признанне. Делеґат Барабаш читає проєкти, які ухвалив його відділ і між иншими точками заявляє, що найважнішим є се, щоби член, котрий є цілковито нездібним до праці, а стоїть довгі роки в У. Н. Союзі, діставав позичку з його посмертного. Твердить, що „Свобода" не є редаґована після ухвал з минулої Конвенції, себто є редаґована односторонно, а мала бути безсторонною, вмішалася безпотрібно в релиґійну боротьбу, а се може принести втрати, а не поміч У. Н. Союзови. Календар повинні члени діставати даром. Домагається, щоби члени могли діставати позичку з головної каси У. Н. Союза на реальність, коли хотять набути, а не потребували лазити до чужих людий і платити великі проценти, коли мож таку позичку затягнути у власній орґанізації. Делеґат Клим пояснює, що такі позички вже уділяється, але тільки на first mortgage, а не на ноти. Делеґат Небор каже, що люди, котрі хотять позички, то мають місцеві позичкові товариства, тож нехай з них користають. Делеґат Мусійчук говорить, що тут є яких 18 відділів в Шикаґо й околиці, а нема жадного порозуміння між ними. Взиває делеґатів, щоби боронили У. Н. Союза, Гол. Урядників та редакторів перед нападами не-Союзовців. Каже, що нам треба мати в У. Н. Союзі репрезентанта на Шикаґо і околицю, котрий тримав би злуку між відділами, й у сей спосіб мож буде ліпше боронити Союз перед нападами чужих людей та поширювати Союзові відділи. Вносить, щоби вибрати такого репрезентанта таки нині й домагатися попертя від прочих делеґатів на Конвенції. Делеґат Барабаш говорить, щоби домагатися, щоби часопис „Собода" не поміщувала огидних дописей. Каже, що старі священики держали народ, а відколи мають владу над собою, то сього вже не можуть робити. Тому впхали „Свободу" в релиґійну боротьбу. Делеґат Небор питає: Хто спричинив релиґійну боротьбу? Твердить, що це зробив епископ зі своїм польонофільським напрямом Люди вже тепер розуміються на народних справах трохи краще як давнійше й тому епископа більшість попирати не буде. Вносить, щоби дати вотум довіря Гол. Урядови У. Н. Союза та редакторам „Свободи". Делеґат Клим пояснює, що критика делеґата Барабаша не є безінтересна. Ми яко члени У. Н. Союза мусимо боронити У. Н. Союз. Зазначує, що делеґат Барабаш не сказав про ті наклепи, які кидають на „Свободу" другі ґазети. Каже, що коли священики мали контролю над У. Н. Союзом, то тоді були всякі клопоти, як процеси і т. д., а відколи нарід перебрав провід, то відтоді нема таких клопотів і всьо є в порядку. Делеґат Підлісний каже, що „Свобода" є добре редаґована і має боронити національну справу, а коли її нападають, мусить відповідати. Ставить, щоби вибрати репрезентанта. Делеґат Томашівський каже, що йому дивно, чому домагаються даром календара. Коли секретарі нарікають, що члени не хотять брати календарів, оправдуючись анальфабетизмом, то вже крайна пора, щоби такі члени навчились тих кільканайцять букв читати та складати їх до купи. Ми жиємо в країні поступу й чоловік, що не вміє читати, рівняється людині без очей. Є за тим, щоби календарі остали без зміни. Делеґат Небор вносить, а попирає делеґат Барабаш, щоби відділи У. Н. Союза з Шикаґа й околиці мали репрезентанта й його заступника. Се внесенне ухвалено одноголосно.

Делеґат вносить, а попирає делеґат Максим і делеґатка Дзюрдзевич, що делеґат Михайло Клим має бути репрезентамтом на Шикаґо й околицю. Ухвалено одноголосно.

Делеґат Бабяк вносить, а попирає дел. Хомин, щоби делеґат Небор був заступником репрезентанта. Ухвалено одноголосно. Справу Сиротинця відложено до рішення більшости делеґатів на Конвенції. Делеґат Підлісний говорить, щоби делеґати виїхали скорше з Шикаґо, щоби бути присутними на посвяченню угольного каменя нового будинку У. Н. Союза. Делеґати згодились на сю гадку і рішили виїхати скорше.

Делеґат Хомин говорить, щоби поправити §268, щоби женщини могли мати таке саме право як мущини щодо віку.

Делеґат Небор говорить про делеґата з Гемонд, Індіяна. Каже, що секретар відділу з Гемонд, Індіяна, затратив повновласти, так що згаданий вибраний делеґат не має вступу на Конвенцію У. Н. Союза. Просить, щоби делеґати з Шикаґа й околиці порушили сю справу на Конвенції, щоби рішили, що робити в таких випадках. Делеґат Хомин вносить, попирає делеґат Небор, щоби перебіг справ на сих зборах подати до часописи „Свобода". Ухвалено одноголосно. По сім делеґат-предсідатель Мих. Клим подякував присутним делеґатам за примірне захованне на зборах і, бажаючи доброго поводження та залагодження пекучих справ на надходячій Конвенції, замкнув збори.

Списав:
Осип Федасюк, секр. зборів.

ЯК МИ ПОМАГАЄМО СТАРОМУ КРАЄВИ.

ІСТОН, ПА.

Коляда на Рідну Школу.

Слідуючі члени товариства ім. Богдана Хмельницького, від. 137 У. Н. Союза, ходили цього року по коляді: Підгайний Микола, Підгайна Розалія, Саґатий Филимон, Саґата Юлія, Беднарський Василь, Кручовий Дмитро, Рудавський Іван і Дешевський Іван.

Не зважаючи на зимно ходили ми до тих людей, котрим лежить на серци наша молодь. Жертви зложили: Саґатий Ф., Мазур В., Кузьмин Л., Терлецький Т., Кручовий Д., Вересюк І. та Брикса Г. — по $2; Підгайний М., Кульчицький Т., Беднарський В., Покривчак П., Концевич І., Милимук І., Яблонський І., Загачевський З., Возний Ст., Савчук В., Горох М., Колодруб М., Ґавур П., Фотий Т., Ґудз В., Осцюк І., Рекрут С., Рудавський І., Терлецька М., Терлецький В., Питляр О., Мамрич Д., Бордун П., Червак Й., Литвин В., Василик А., Харко Т., Карп С., Надольний В., Терлецький С., Ґалан А., Допілка А., Ткач А., Прузняк М., Федорчак М. і Хомищак А. — по $1; Загоруйко М., Петриляк І., Терлецький Т., Терлецький І., Дуткевич Й., Дешевський І., Яворський С., Стиран Я., Пастушенко Л., Звиженська М., Карманюк І., Борецький С. і Потучко М. — по 50 цнт.; Терлецький І., Кузьма М., Мазур В., Струк В. і Лубоцький Т. — по 25 цнт.

Гроші вислано через Обєднання на „Рідну Школу" в старім краю — $57.50.

М. Підгайний.